

Ministerstwo Spraw Wojskowych.

~~Naczelnik Dowództwa WNP~~

(Sztab Generalny).

::

ODDZIAŁ II.

~~Ex. 16~~ Nr. 7483/II.inf./II.C.

DO

WODZA NACZELNEGO /ADJUT.GENERALNA/,

w B e l w e d e r z e .

Z rozkazu Szefa Sztabu Generalnego przedkładam
do wiadomości raport informacyjny Attache wojskowego
w Helsingforsie Nr.1904 z dnia 15.września 1921 r.
1 załącznik.

w.z. Szef Oddziału II.

Otrzymują:

Wódz Naczelny /Adjut.Generalna/.
M.Spr.Wojskowych. Szef Administr.
M.S.Zagranicznych.

[Signature]
p. M. anj. opr. Szt.Gen.

ADJUTANTURA GENERALNA	
NACZELNEGO WODZA	
L. U. 8190 Jz	
Wpłynęło dn. 12. X	1921 roku
Wyszło dn. —	1921 roku
Załączników	

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

**Poselstwo Polskie
w Helsingforsie
Attaché Wojskowy.**

Nr. 1904.

Helsingfors dnia 15.IX.1921.r.

N.D.W.P. Szt. Gen. Oddz. II. ... 4 egz.
Attaché Wojskowy RYGA 1.
Attaché wojskowy REWEL 1.

Do
Naczelnego Dowództwa W.P. Sztab Gen. Oddz. II.

P o c z t a - P o l o w a 53

R A P O R T I N F O R M A C Y J N Y F I N L A N D J A

Ostatni raport informacyjny nosi Nr. 1897 z dnia 31.VIII.b.r.

S p r a w y P o l i t y c z n e.

Konferencje pocztowo-telegr. i tranzytowa Państw Bałt. w obu konferencjach odbywających się na zaproszenie Łotwy w Rydze, t.j. dnia 10.IX.b.r. pocztowo - telegraf i dnia 12.IX.

Rząd finlandzki bierze udział przez delegatów-specjalistów w obu konferencjach odbywających się na zaproszenie Łotwy w Rydze, t.j. dnia 10.IX.b.r. pocztowo - telegraf i dnia 12.IX. tranzytowej, obie z Rosją Sow. Co się tyczy szczególnie konferencji tranzytowej, która zdaje się mieć na celu omówienie możliwości ze strony Rosji Sow. takiego pokierowania tranzytem przez Państwa Bałtyckie, któreby omijało Polskę, na energiczne zapytania o stanowisko Finlandji zwrócone w tej sprawie do tut. M.S.Zagr. przez chargé d'affaires p. Zaleskiego odpowiedziano, że, udział Finlandji w tej konferencji w niczem nie zmienia jej dotychczasowego stosunku do Polski i jeżeliby się okazało że w zamiarach Rosji Sow. leży przez tę konferencję działać na niekorzyść Polski to Finlandja w niczem się do tej akcji nie przyczyni. Innemi słowy zdaje się chcieć brać udział w konferencjach Państw Bałtyckich z Rosją Sow. również i bez udziału Polski, ale nie chce brać udziału w robocie przeciw polskiej.

Na konferencje kolejową zwoływana przez nas dnia 21.IX. w Warszawie Finlandja niezawodnie wysle swoich delegatów.

Sprawa interview Mejerowicza w Kownie. Mejerowicz w czasie swojej ostatniej bytności w Kownie poruszył w interview sprawę stosunków Polsko - Finlandzkich, mówiąc, że o zbliżeniu tych Państw nie może być mowy ponieważ

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE

330

socjalisci i konserwatyści fińscy są przeciwni, wszelkim "związkom z Polską i że na konferencji Helsingforskiej wcale nie postanowiono zwołać przyszłej konferencji w Warszawie, ponieważ punktu tego niema w protokole tej konferencji.

Tut. chargé d'affaires p. Zaleski zgodnie z instrukcją otrzymaną z M.S. Zagr. zabiegał o wywołanie oświadczenia oficjalnego rządu finlandzkiego anulującego powyższe powiędzenie Mejerowicza. W rezultacie jego zabiegów po kilkodniowych pertraktacjach, rząd finlandzki odrzucając zaproponowane sobie danię interwiew o stosunkach polsko-finlandzkich przez Holstiego jako nie wskazaną polenikę z Mejerowiczem, zaproponował ze swej strony i treść poniższą formę oświadczenia oficjalnego, którą można w obecnych warunkach uważać za zadośuczynienie maksymalnie możliwe do osiągnięcia. Oświadczenie to będzie można wykorzystać w prasie polskiej, a po jego pojawieniu się tam naturalnie podać do prasy fińskiej. Cel więc ostateczny oficjalnej enuncjacji, która będzie mogła być podana do wiadomości publicznej, anulującej interwiew Mejerowicza, został osiągnięty.

Oświadczenie rządu finlandzkiego jest sformułowane w sposób następujący:

Rząd polski zakomunikował wywiady Prezydenta ministrów Kotwy dane w Kownie przedstawieliowi Polski w Helsingforsie który uzyskał informacje, że słowa Mejerowicza są jego zdaniem prywatnym, gdyż Finlandja w niczem nie zmieniała w stosunku do Polski i kraje te pozostają w szczerej przyjaźni; że nie zaszyło nic zmieniającego scisłość ich współpracy zapoczątkowaną na niedawną konferencji w Helsingforsie, która zgodnie z powziętymi decyzjami będzie powtórzona przed końcem roku celem dalszego zbliżenia Polski, Finlandji, Estonji i Kotwy; że co do miejsca przyszłej konferencji, nie są znane w Helsingforsie przyczyni, dla której konferencja miała by się odbyć gdzieindziej niż w Warszawie, która jak wiadomo była uważana od spotkania ministrów w Helsingforsie za miejsce przyszłego spotkania; że o konferencji tranzytowej w Rydze z udziałem Finlandji nikt nigdy w F. nie myślał, aby mogła być wyrazem nowej orientacji politycznej zmieniającej w czemkolwiek istniejące stosunku między państwami bałtyckimi wogole, Polską a Finlandją w szczegole."

Działalność tut.
emigracji rosyjsk.

W ostatnich czasach przybyło do Finlandji kilku znanych działaczy politycznych emigracji rosyjskiej jako: Alesinskij, i Czajkowski, jak również Amfiteatrow z Sowdepji. Ten ostatni, którego ~~myślami~~ opowiadania o nastroju monarchicznym mas w Rosji Sow. jako dawnego liberała sprawiają w kołach emigracyjnych duże wrażenie zamierza wystąpić z kilku prelekcjami również i w Rewlu. Aleksinskij a szczególnie Czajkowski tracący z powodu braków środków finansowych grunt pod nogami, dokładają, jak dotychczas bez powodzenia, starań o nawiązanie kontaktu z krajem, co by przypuszczam mogłoby im przynieść narazie choćby korzyści informacyjne.

Tut. organ bolszewicki "PUT" w szeregu artykułów podkreśla ich przyjazd, jako nowe zamysły białogwardyjskie, pragnie zwrócić uwagę rządu finlandzkiego na niebezpieczne usiłowania stworzenia z kolei z Finlandji bazy agitacyjno-terrorystycznej przeciwko rządowi R.S.F.S.R.

Tut. przedstawiciel Sawinkowa gen. Elwengren wyjechał dnia 10. IX. b. r. przez Szczecin do Warszawy po instrukcje od Sawinkowa.

S p r a w y W o j s k o w e

Zmiana na stanowisku
ministra wojny.

Dymisja ppułk. Hämäläinen, którą z powodu procesu z redaktorem tygodnika ~~suom~~ jegrów "Suunta" przewidywałem w poprzednim rap. Nr. 1897, nastąpiła dnia 5. IX. b. r. Jego następcą został były minister wojny w gabinecie Ericha gen. Jalander dotychczasowy gubernator Nylandzki które de nomine zachował stanowisko gubernatora, zaś byłý gubernator zniesionej obecnie gub. Peczeni pułk. Helenius ~~gubernator~~ został obecnie tylko p. o. gubernatora Nylandzkiego.

Gen. Jalander, prawicowiec, człowiek energiczny, jest germanofilem i pozostaje pod wpływem związku jegrów. Jest rzeczą charakterystyczną, że był on przez jegrów wymieniany w czasie zatargu Skyddskäru z rządem jako następca gen. Gericha.

Prasa tut. wszelkich odcieni przyjęła na ogół obojętnie nominację gen. Jalandra. Szwedzka prawicowa prasa prowincjonalna żąda od niego otwartego i zdecydowanego określenia swego stanowiska, a nie jak za gabinetu Ericha lawirowania, które szkodliwie odbija się na działalności ministerium. Organ agrarjuszy "Jlkkas", która reprezentuje nacjonalistów fińskich kierunku germanofilskiego, wyraża zadowolenie z nominacji i żał, że w czasie zatargu z Skyddskårami (sprawa Gericha) Jalander nie stał na czele ministerium wojny. Również aktywiści są zadowoleni z nowego ministra.

Wycieczka ofc.
fińskiego szt.
gen. do Estonji.

Dnia 11.IX.b.r. w związku z otwarciem w Rewlu Narodowego Jarmarku estońskiego udało się tam na zaproszenie władz wojskowych estońskich kilku oficerów fińskiego sztabu gen., w tem wszyscy szefowie oddziałów. Wieczorem tegoż dnia nastąpił powrót do Helsingforsu.

S p r a w y - W e w n ę t r z n e.

Przebieg demonstracji komunist.
dn.4.IX.b.r.

Organizowane przez fiński związek młodzieży komunistycznej demonstracji w większych miastach i centrach przemysłowych Finlandji na ogół się nie udały dzięki zdecydowanemu działaniu miejscowej policji, Skyddskårów i oddziałów wojskowych. W Helsingforsie w dzielnicy robotniczej Särnäs zebrał się kilkutysięczny tłum, który szybko rozpedziła konna policja tratując kilka osób. Przed demonstracją już dokonano aresztowań kilku wybitniejszych działaczy komunistycznych. Skyddskårzysci poturbowali szereg osób i 5.IX.b.r. kilku komunistów zmarło z odniesionych ran. W Wyborgu w krótkiej walce ulicznej przy rozpedzaniu manifestacji raniono 2 policjantów, 6 komunistów, 1 skyddskårista zmarł z ran. W innych miastach obeszło się bez ofiar, zbierające się tłumy były szybko rozpedzone.

Gwałtowny spadek waluty fińskiej.

W ostatnim tygodniu zaznaczył się gwałtowny spadek marki fińskiej, który trwa w dalszym ciągu; tak n.p. dollar z 68 Mkf. podniósł się w przeciągu 3 dni na 78 Fmk. (13.IX.b.r.), w tym samym stosunku podnoszą się i inne waluty. Można przypuszczać że spadek marki

spadek marki fińskiej jest spowodowany złym stanem fińskiego bilansu handlowego. W pierwszej połowie b.r. import wynosił 1.608 milj.Fmk., eksport 716 milj.Fmk., nadwyżka importowa prawie 900 milj.Fmk. Import w dalszym ciągu powiększa się na korzyść eksportu. Eksport do Rosji, który stanowił główne nadzieje tutaj przemysłowych jest jakdotychczas nie znaczny i bije go głównie konkurencja niemiecka.

Nagromadzone podczas wojny kapitały w Finlandii z wielkich dostaw materiałów wojennych dla Rosji obecnie już są na wyczerpaniu. Kraj zaś z bogactw naturalnych posiada tylko drzewo na które popyt zmniejszył się ogromnie. Normalny eksport drzewa Finlandji głównie do Anglii wynosił rocznie 700 tys. sztandartów w pierwszej połowie b.r. wywieziono zaledwie 1/8 tej cyfry.

W skutek nagłego spadku marki ogłosił niewypłacalność jeden z większych banków Helsingforskich "Helsingfors Diskonto bank" wykazując pasywa według pobieżnych obliczeń do 15 milj.

pr. Attaché Wojskowy

Lemaitre

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH.

NACZELNE DOWÓDZTWO WP
(SZTAB GENERALNY)

8192 Jn
Pocztą polowa 53, dn. 11.X. 1921 r.

Oddział II Informacyjny

Nr 7485 /II. inf./II.C.

DO

WODZA NACZELNEGO /ADJUTANTURA GENERALNA/.

Z rozkazu Szefa Sztabu Generalnego przedkładam do wiadomości raport informacyjny Attache wojskowego w Finlandji Nr.1897 z dn.31.VIII.21.. Zwraca się uwagę na ustępy o tarciach wewnętrznych pomiędzy przedstawicielami orjentaacji koalicyjnej i niemieckiej oraz o dostarczeniu broni fińskim Skyddskarom przez Niemcy.

1 załącznik.

W.z. Szefa Oddziału II.

Otrzymują:

Wódz Naczelny /Adjut.Gen./
M.S. Wojsk. Szef Administracji
M.S. Zagranicznych.

8192 Jn
12.2 1921 roku
Major Szt.Gen.

PLSUDSK
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

**Poselstwo Polskie
w Helsingforsie
Attaché Wojskowy.**
No 1897.

Helsingfors dnia 31.VIII.1921.

8192
N.D.W.P.Szt.Gen.Oddz.II..... 5 egz.
Attaché Wojskowy RYGA 1 "
Attaché Wojskowy REWEL 1 "

Do

Naczelnego Dowództwa W.P.Szt.Gen.Oddz.II.

P o c z t a - P o l o w a 53.

R A P O R T I N F O R M A C Y J N Y F I N L A N D J A.

Ostatni raport informacyjny o konferencji ministrów spraw zagranicznych Państw Bałtyckich został wysłany za Nr. 1846 z dnia 29.VII.b.r.

S p r a w y - P o l i t y c z n e.

Niewykonywanie protokołu konferencji Helsingforskiej. Wspólna nota do rządu Sowieć ; zgodnie z protokołem zamykającym konferencję Helsingforską miały cztery Państwa któregoś go podpisały, wystosować jednocześnie noty do rządu Sowieć o niewykonywanie i gwałcenie przez tenże rząd traktatów pokojowych zawartych pomiędzy nim a rządami Polski, Finlandji, Łotwy i Estonji. Treść not miała być uprzednio przez rzeczone Państwa podana sobie wzajemnie do wiadomości. W wykonaniu powyższego rząd finlandzki, zakomunikowawszy treść swej noty rządowi Polskiemu przez swego przedstawiciela w Warszawie, przesłał ją dla doręczenia Cziczerynowi swemu przedstawicielowi w Moskwie p.Gyllenbögelowi, co tenże uczynił dnia 25.VIII. b.r. t.j. w dzień doręczenia noty Polski. Nota finlandzka miała datę 24.VIII. polska ściśle z protokołem Helsingforskim datę 20.VIII. Ta niezgodność dat obu not nie odbiła się poważnie na znaczeniu demarche, wobec doręczenia not tego samego dnia. Natomiast Łotwa i Estonja najwyraźniej nielojalnie doręczyły swe noty dopiero dnia 28.VIII.b.r.

Inspirowana prasa tutejsza pomijając miśzeniem sprawę dat podkreśliła znaczenie wspólnego kroku czterech państw jako owocu konferencji Helsingforskiej. Z największym naciskiem uczynił to organ ministra spraw zagranicznych Holstiego, centrowy

"Helsingin Sanomat".

Nota finlandzka wylicza niewykonane lub pogwałcone ^{przez rząd Sowieców} punkta traktatu Dorpackiego, jakoto : nie przyznania autonomji, w gminach Repola i Porajärvi i w reście we wschodniej Karelji, utrudnienia przy repatriacji finnów z Rosji, niewynagodzenie majątków finnów w Rosji i.t.p.

Analogiczna polityka w Lidze Narodów; na podstawie protokołu konferencji Helsingforskiej państwa, którego podpisały zobowiązały się do wzajemnego popierania swych interesów przed forum Ligi Narodów przez prowadzenie w niej analogicznej polityki. Zobowiązanie to dotyczy obecnie tylko Polski i Finlandji, ponieważ Łotwa i Estonia do Ligi Narodów nie należą i pierwsze dwa państwa obiecały im dopiero poparcie w przyjęciu do niej.

P. Skirmunt polecił więc tut.przedstawicielowi polskiemu zawiadomić rząd finlandzki o postanowieniu Polski popierania interesów Finlandji w sprawie neutralizacji Ålandów, a zarazem zapewnić sobie wzajemne poparcie Finlandji przy rozpatrywaniu w Lidze Narodów spraw dotyczących Polski. Tut.chargé d'affaires p.Zaleski wysłał w myśl powyższego dnia 27.VIII.b.r. notę na ręce Holstiego, który odpowiedział mu że przedstawiciel Finlandji na najbliższe plenarne posiedzenie w Lidze Narodów, który jest byłym Prezesem ministrów Erich - germanofil, otrzymał od Rządu ogólną instrukcję, w której ma m.inn poleconę kollaborację z reprezentantem Polski. Szczegółowe instrukcje, dotyczące spraw które znajdą się na najbliższym plenarnym posiedzeniu Ligi zostaną zatwierdzone przez Prezydenta Ståhlberga dnia 9.IX.b.r.

Stosunki z
Rosją-Sow:

Przybywanie nowych oddziałów wojsk sowieckich na granicę fińską które rozpoczęły się dnia 26.VIII.b.r., wywołało zaniepokojenie głównie w tut.kołach handlowych, na co wskazuje dalszy spadek marki fińskiej i częściowo w kołach politycznych i wojskowych.

Fiński sztab generalny dotychczas nie znajduje wytłomaczenia tego wzmocnienia wojsk sowieckich na swej granicy, które chociaż nie przybrały jeszcze poważnych rozmiarów, ale dla małej armii fińskiej już obecnie jest nie bez znaczenia, i snuje coraz to nowe dowolne przypuszczenia. P.o. szefa sztabu gen.pułk.Brunner w rozmowie zemną dnia 27.VIII. b.r. wyraził dosłownie sześć przypuszczeń ruchów wojsk sow na granicy, stawiając na pierwszym miejscu obawy Rosji sow., czy to Finlandji, czy to statków wojennych Ententy, które gościły na wodach Bałtyckich lub mają dopiero przy być (angielskie). Powyższe wskazuje na stopień zdezerjentowania tut.sztabu gen.

Wszelkie pogłoski, nie sprawdzone relacje agentów są dosyć pochopnie przyjmowane i tak np. fińskie M.S.Zagr. w notatce zozesłanej tut. przedstawicielom dyplomatycznym Ententy, Państw Bałtyckich i Polski podaje dość naiwną wiadomość jakoby dnia 17.VIII.b.r w sztabie Piotrogradzkiego okręgu wojennego odbyła się narada przy udziale dowódcy okręgu, dowódców dywizji rozlokowanych w okręgu (11, 56 dyw.), oficera łącznikowego ze sztabu armii Budiennego na której zajmowano się sprawą możliwego ataku ze strony Finlandji i jakoby postanowiono nawet w razie nie wystąpienia Finlandji rozpocząć działania wojenne(!). Również wrażenie wywołała tutaj mowa wygłoszona przez Zinowjewa przed 10 - 14 dniami na mityngu w twierdzy Petropawłowskiej, zawierająca kilka ostrych gróźb pod adresem Finlandji. (patrz zał.do rap.wyw.Nr.1900).

Fiński sztab gen. za pośrednictwem ministerium spraw zagranicznych zwrócił się z zapytaniem o cel przegrupowań wojsk sow. na swej granicy do Cziczerina, na co dnia 25.VIII.b.r. nadeszła odpowiedź, że żadnej koncentracji albo wzmocnienia wojsk nie ma i że Rosja Sow. żadnych agresywnych zamiarów wobec Finlandji nie żywi.

Wobec otrzymania jednak nowych wiadomości o przybyciu oddziałów Budiennego i jego samego na P.Karelski i do Piotrogradu

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILS.
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

fiński sztab gen. ponownie drogą przez M.S. Zagr. zwrócił się z odpowiedzią ~~przedstawieniem do Cziczierina~~ twierdząc że posiada dane o koncentracji wojsk przeciw Finlandji i o zamiarach agresywnych armji czerwonej. Zapytanie to zostało wysłane dnia 27.VIII i obecnie oczekuje się na nie odpowiedzi. Tut prasa przypuszczalnie dla manewrów giełdowych lub z prostej pogoni za sensacją rozszerza niewiadomo na czem poparte wiadomości "o koncentracji" podając np. dnia 24.VIII. b.r. wiadomość, że "wogóle istnieje zamiar ze strony Rosji Sow zgromadzić na granicy fińskiej 11 dyw. o liczebności 90 tysięcy "bagn".

Mojem zdaniem liczebność nie wielka nowo przybyłych oddziałów nie wskazuje na istnienie poważnych zamiarów agresywnych wobec Finlandji, wojska przytem które przebywają do Piotrogradu lub na południe od niego np. do Krasnego Sioła mogą być następnie równie dobrze skierowane przeciw Estonji. Chodzi tu naturalnie o wzmocnienie ochrony granicy, które poprzednio było zupełnie nie dostateczne, o uniknięcie ~~wrazie czego~~ b. wielkiego ryzyka jakim było pozostawianie bez dostatecznej osłony Piotrogradu na wszelki wypadek, przytem ze względu na fatalny stan transportu za późno byłoby przetrzucać tam wojska, następnie lepiej jest aprowidować wojska wprost z portu, na koniec dla bezpieczeństwa wewnętrznego potrzebny jest obecnie ze względu na zwiększenie się ważności Piotrogradu jako portu i przy nie ustającej robocie organizacji antibolszewickich, silniejszy garnizon niż dotychczas. Bolszewicy dokonywują tego wzmocnienia bez specjalnych ostrożności o zachowaniu tajemnicy i to tembardziej wskazuje że nie ~~głuch~~ są to zarządzenia prawdziwie poważne. Nie dementowanie przez tut. przedstawicielstwo sowieckie wiadomości prasowe "o tej koncentracji" może wskazywać również na to że przesunięcia oddziałów są wykorzystywane dla celów politycznych gróźb.

Komunikacja kolejowa między Finlandją a Rosją Sow. 23.VIII. b.r. rządy fińskie i sowieckie doszły do porozumienia w sprawie bezpośredniej komunikacji towarowej i pasazerskiej (bez przesiadania) przez Rajajoki do Piotrogradu. 24.VIII. b.r. wyszedł pierwszy pociąg towarowy z 50 wag. paieru wprost do Piotrogradu. Umowa głosi że za każdy zepsuty przez siebie wagon bolszewicy płacić mają 100 tys

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

100 tys. Fmk. odszkodowania, za każdy unieruchomiony parowóz 1 milj. samemu będzie nie zżecznie jechać w towarzystwie tak skompromitowanego Fmk.

Handel z Rosją Szw. i tranzyt morski przez porty finlandzkie.

Spis transakcji handlowych zawartych w ostatnim czasie pomiędzy firmami będzie oficjalna, a my oficjalnie nie możemy starać się o zmianę kiemi firmami, a Nieztorgiem podaje się w załączniku Nr.1.

Ruch tranzytowy morski przez porty finlandzkie i z Finlandji do Piotrogradu i przez inne porty bałtyckie do Rosji Szw. za czas otwarcie całej sprawy, zaznaczając, że dla nas każdy oficer fiński od 15.VII. - 15 VIII. b.r. podaje się w załączniku Nr.2.

jest pożądanym gościem, ale z drugiej strony chodzi nam o to żeby uniknąć niezadowolenia jednego z najstarszych oficerów, Ppułk.

Sprawy - wojskowe.

Äimäleaus odpowiadał mi na pytanie 23.08.23 on sam niezależnie od gen.

Wycieczka oficerów Finl. do Polski: Data wyjazdu oficerów fińskich została ostatecznie ustalona na 8.IX. b.r. Podróż odbędzie się na fińskim statku wojkowym typu

stary (około 1900 r.) Destroyer, "Mattikurka" pod banderą dowódcy obrony wybrzeża (biorącego udział w wycieczce wprost z Helsingforsu do naszego portu wojennego ~~Wieliczki~~. Pismem z dnia 27.VIII b.r. podała głównodowodzący gen.Wilkama do naszej wiadomości nazwiska sześciu oficerów dodając że siódmy z ministerium wojny, nie jest jeszcze z powodu nie obecności ministra wojny ostatecznie wyznaczony. Prowadzą zabiegi o zwiększenie liczby uczestników wycieczki co najmniej po dwóch za pośrednictwem adjutanta Prezydenta ppułk.

Äimäleausa. Przysięga dla oficerów zaciętego germanofoba, jakim jest gen.Kivekäs jest nie do wyobrażenia. Ponieważ gen.Kivekäs postawił sprawę tak ostro, że jemu samemu niebezpiecznie jechać w towarzystwie mjr.Selander musiałem zwrócić się do użyć pośrednictwa ppułk. Äimäleausa dla posłania przed gen.Wilkamą dywizji 4) pułk.Londén dowódca bryg jazdy-ppułk.Äimäleaus pierwszy adjutant Prezydenta, wszyscy wyżej wymienieni jako przedstawiciele armji. podane w piśmie gen.Wilkamy szóstą nazwisko oficera sztabu poważniejszych oficerów marynarki fińskiej, zasłużony szczególnie w czasie odbierania rosyjskich statków, które w czasie rewolucji były w porcie Helsingforskim. Z ministerium wojny był początkowo wyznaczony jako kandydat ppułk. Löfström (germanofil) jest jednak nadzieja, że może uda się nam ją chce dokuczyć swemu przeciwnikowi szefowi sztabu gen.Encklowi który mjr.Selander wyznaczył. Dnia 29.VIII.b.r. gen Kivekäs zwrócił się do mnie z propozycją, żebym wyraził gen.Wilkamie chęć zamiany tego oficera stawiając kwestję w ten sposób, że jemu

Tut. radiodepesza Nr. 1896 z dnia 30.VIII.b.r. podałem tylko pięć nazwisk, a mianowicie: 1) genpor.Löfström pomocnik głównodowodzącego 2) genmjr.Kivekäs dowódca obrony wybrzeża, 3) genmjr. Wetzer dowódca dywizji 4) pułk.Londén dowódca bryg jazdy-ppułk.Äimäleaus pierwszy adjutant Prezydenta, wszyscy wyżej wymienieni jako przedstawiciele armji. podane w piśmie gen.Wilkamy szóstą nazwisko oficera sztabu poważniejszych oficerów marynarki fińskiej, zasłużony szczególnie w czasie odbierania rosyjskich statków, które w czasie rewolucji były w porcie Helsingforskim. Z ministerium wojny był początkowo wyznaczony jako kandydat ppułk. Löfström (germanofil) jest jednak nadzieja, że może uda się nam ją chce dokuczyć swemu przeciwnikowi szefowi sztabu gen.Encklowi który mjr.Selander wyznaczył. Dnia 29.VIII.b.r. gen Kivekäs zwrócił się do mnie z propozycją, żebym wyraził gen.Wilkamie chęć zamiany tego oficera stawiając kwestję w ten sposób, że jemu

samemu będzie nie zρέcznie jechać w towarzystwie tak skompromitowanego oficera. Odpowiedziałem, że nie mogę poruszać tej sprawy w rozmowie z gen. Wilką, ponieważ taka rozmowa z natury rzeczy będzie oficjalną, a my oficjalnie nie możemy starać się o zmianę wyznaczonych już oficerów. Powiedziałem następnie że mogę poruszyć tę sprawę z ppułk. Äimäleausem, któremu dnia 30.VIII.brr. przedstawiłem otwarcie całą sprawę, zaznaczając że dla nas każdy oficer fiński jest pożądanym gościem, ale z drugiej strony chodzi nam b. o to ażeby uniknąć nie zadowolenia jednego z najstarszych oficerów, Ppułk. Äimäleaus odpowiedział mi na powyższe że on sam niezależnie od gen. Kivekäs chciał poruszyć sprawę udziału wycieczce mjr. Selander co do którego przeprowadzone śledztwo wprwdzie nic nie wykazało ale na którym tak czy owak było pewne podejrzenie. Prosiłem ppułk. Äimäleaus o takie załatwienie sprawy, zupełnie nie oficjalne, ażeby ze względu na stanowisko gen. Kivekäs bez wskazywania na nas poruszyć sprawę przeprowadzenia zmiany oficera ze sztabu gen.

W powyższej bardzo nie pożądanym sprawie, główną rolę odgrywa antagonizm gen Kivekäs do gen Enckla i z tego głównie powodu, chce on zmiany wyznaczonego już oficera sztabu gen. Asumptem do tego wystąpienia było podejrzenie że mjr. Selander pozostaje w stosunkach na poły służbowych z niemieckim Attaché wojskowym, co w oczach zacieklego germanofoba, jakim jest gen. Kivekäs jest nie do wybaczenia. Ponieważ gen. Kivekäs postawił sprawę tak ostro że jemu samemu będzie niezρέcznie jechać w towarzystwie mjr. Selander musiałem z konieczności użyć pośrednictwa ppułk. Äimäleausa dla poruszenia przed gen Wilką zmiany sprawy tego oficera.

Jako dowódca statku "Mattikurki" pojedzie komandor Roos jeden z poważniejszych oficerów marynarki fińskiej, zasłużony szczególnie w czasie odbierania rosjanów statków, które w czasie rewolucji były w porcie Helsingforskim.

Z ministerium wojny był początkowo wymieniany jako kandydat pułk. Ingelberg (germanofil), jest jednak nadzieja że może uda się nominacja pułk. Sihwo z bryg. jęgrów ale nie germanofila, wielkiego patrioty fińskiego, byłego członka parlamentu, który specjalnie się wyróżnił na froncie w czasie walk z czerwonymi. Zabiega o jego wyznaczenie gen. Kivekäs, natomiast przeciwni mu są gen. Enckel i podobno

ze względów osobistych gen. Löfström.

Opinia publiczna tutejsza tłumaczy sobie powszechnie cel wyjeżdżania cieczech fińskich oficerów jako wyjazd na rokowania w sprawie zawarcia konwencji militarnej z Polską. Przypuszczam że temi pogłoskami została wywołana notatka w gazecie "Rul" że w początkach września oczekuje się podpisania umowy militarnej między Polską i Państwami Bałtyckimi w Warszawie.

Przyjazd do Finlandji ^{dwóch niemieckich statków wojennych.}
Dnia 1. IX. b.r. przybywają do Hangö dwa statki wojenne (niemieckie) "krążownik Hannover" i "trawler" T. 141. Przybycie tych statków jest umotywowane koniecznością łowienia min w Zatoce fińskiej, do czego Niemcy są zobowiązane na podstawie Traktatu Wersalskiego. W Hangö więc od 1 - 6. IX. ma być baza dla statków zajętych łowieniem min. Teren który podlega otrzyszczeniu przez Niemców leży bliżej brzegów estońskich, od Hangö na południe zachód, z czego wynika że zatrzymanie się w Hangö nie jest spowodowane względami technicznymi a chęcią złożenia wizyty Finlandji przez statki wojenne niemieckie. Tut. Ministerium Wojny projektowało wysłać na powitanie statków do Hangö swego przedstawiciela, sprzeciwił się temu jednak gen. Kivekäs. Między 1 a 6. IX. ber. trawler 141 przybędzie do Helsingforsu, jakoby dla technicznego omówienia wyławiania min. Przyjęcie dla oficerów tego statku w kasynie Marynarki, o które zabiegał pomocnik ministra wojny pułk. Ingelberg, dzięki protestowi ze strony gen. Kivekäs'a nie nastąpi.

Proces polityczny ministra wojny ppułk. Hämäläinena.

Trybunał Helsingforski rozpatrywał w końcu sierpnia sprawę oskarżonego o obrazę czci przez ministra wojny ppułk. Hämäläinena redaktora tygodnika politycznego "Suunta" dr. Kai Donnera. Dr. Donner w organie związku jeźdźców w "Suunta" w szeregu artykułów oskarżał ppułk. H. o danie słowa czerwonym w czasie rewolucji Finlandji że zachować neutralność i nie przystąpi do białych, dzięki czemu uniknął represji ze strony czerwonych. Proces ten, który zajmuje ogromnie opinię publiczną Finlandji ze względu na osobę ppułk. H. popieranego przez Holstiego i progresystów i Dr. Donnera jednego z tutaj najwibitniejszych publicystów kierunku germanofilskiego. Zeznania licznych świadków potwierdziły na ogół zarzuty "Suunty".

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ze ze strony ppułk. H. miał miejsce fakt dania czerwonym obietnicy w zachowania neutralności dla uniknięcia represji. H. w swoim zeznaniu dowodził, że obietnica wymuszona przez "buntowników" jest bez znaczenia. Sąd wyznaczył ponowny termin obrad na 15. IX. dla wezwania nowych świadków. Przeciw H. z powodu procesu zwraca się na ogół opinia publiczna Helsingforsu, ma on jednak za sobą poparcie nacjonalistów fińskich centrowych i lewych z powodu prowadzenia przez siebie polityki antiszwedzkiej. Proces ten zachwiał b. poważnie jego stanowisko i już np. "Wiborgs Nyheter" wymienia nazwisko jakoby kandydata na jego miejsce ppułk. Hohentala dowódcę Tavastlandzkiego pułku jazdy. Notuje ten fakt ze względu na jego znaczenie jako wskaznika wątpliwego utrzymania się ppułk. Hämäläinen na stanowisku ministra wojny chociaż wymieniona kandydatura jego następcy zdaje się być dla słabych zdolności ppułk. Hohentala b. wątpliwą.

Komisja dla uzupełnienia ustawy Skyddskärów -

Komisja złożona z przedstawicieli Skyddskäru z byłym Naczelnikiem Państwa Svinhuvudem na czele i z przedstawicieli armii: szefa sztabu gen. Enckla, głównodowodzącego gen. Wilkamy, ministra wojny ppułk. Hämäläinen powołana dla uzupełnienia ustawy Skyddskäru w związku ze znany konfliktem między ministrem wojny a Skyddskärem o prawo usuwania i wyznaczania dowódcy, zakończyła swe prace. Komisja projekt swój zmian i uzupełnień ustawy rozesłała dla zaopiniowania dowódcom okręgów Skyddskäru. Do dnia 2. IX. b. r. mają nadejść odpowiedzi i tegoż dnia ma się zebrać plenum komisji dla powzięcia ostatecznych uchwał.

Zmiana miejsca postoju pułku tanków.

Pułk tanków rozłożony dotychczas na wyspie Sandhamn (Santahammina) przed wejściem do portu Helsingforskiego, z dniem 2. IX. b. r. został przeniesiony do Tavastehus. pierwszy raz został sanotowany przez

Dostarczanie broni dla czerwonych z Sowdepji:

W początkach sierpnia b. r. w pogranicznej miejscowości Salmi we Wschodniej Karelii został przyłapany transport 14 skrzyń broni, które usiłowano przemyścić z Rosji Sow. dla karelskiego sztabu okręgowego który znajdował się właśnie w Salmi. Sztab ten aresztowano w pełnym składzie konfiskując mapy papiery lornety i. t. p.

Przyjęta broń składała się z karabinów kawaleryjskich niemieckich i austriackich, naboju karabinowych i kilku K.M. niemieckich systemu "Stichel" typu 1920 r. Broń była przesłana przez baony czerwonych finów (formacje Dr. Gillinga przewodniczącego Północnej Komuny).

Potajemne dostarczanie broni dla fińskich Skyddskårów z Niemiec

Około 10.VIII. b.r. przybył z Niemiec do Helsingforsu statek żaglowy niemiecko - hollenderskiego towarzystwa "Jolanda" noszący tę samą nazwę, z ładunkiem paruset skrzyni broni, jakoto: przeszło 50 K.M., około 100 miotaczy min, 20 tys. naboju rosyjskich, artyleryjskich przyrządów optycznych i.t.p. Na statku tym przybyło po cywilnemu dwóch niemieckich oficerów marynarki Boldt i Dittner. Kapitan statku jest byłym niemieckim oficerem marynarki Lohman. "Jolanda" przybyła początkowo do Hangö, gdzie chciał przyjąć ładunek dowódca tamt. okręgu Skyddskåru pułk. Coller, ale miejscowa komora celna sprzeciwiła się temu. Statek przybył z kolei do Helsingforsu wpisując swój ładunek na imię ekspedycyjnej firmy fińskiej "Transbaltyk", której dyrektor Rosenblatt zaoferował go jednocześnie szefowi sztabu Skyddskåru Ciljakusowi i tut. Ministerium Wojny. Minister spraw wewn. domagał się natychmiastowego sekwestru ładunku i aresztowania kapt. statku Lohmana, który jednak zdążył się ukryć. pomimo tego część ładunku została już sprzedana wprost poszczególnym Skyddskåróm, pozostałość kupi prawdopodobnie główny sztab Skyddskåru i ministerium wojny.

W dostawie tej z niemieckich fabryk amunicji pośredniczył pułk. rezerwy armii fińskiej Ausfeldt, mjr. Köhnecke, i pułk. A. Lindner.

Przed dwoma tygodniami przybył również do Helsingforsu pod pozorem wizyty do jacht klubu tut., jacht należący do jacht klubu z Kielu który przywiózł kilka K.M. niemieckich fabrykacji dostosowanych do strzelania specjalnymi eksplodującymi kulami do zapalenia płaszczyzn aeroplanów. Wynalazek ten pierwszy raz został zanotowany przez francuzów na Zachodnim froncie w czerwcu 1918 r. Na jachcie tym noszącym nazwę "Kontra" przybył niemiecki oficer lotnik Dauks. Próba nowych K.M. odbyła się na lotnisku na wyspie Sandhamn w obecności tamt. jegrow komenda mjr. Strömberga.

100 tys. Fmk. odszkodowania, za każdy unieruchomiony parowiez 1 milj.

Fmk. Sprawy - Wewnętrzne.

Premilinarz budżetu państwowego na 1922 r., który zostanie przedłożony w połowie września parlamentowi, podaje się w załączniku Nr. 8.

Zniesienia gubernatorstwa w Peczendze.

Rząd fiński postanowił znieść gubernatorstwo w Peczendze i włączyć pod względem administracyjnym tę prowincję do gub. Uleoborgskie. Decyzją swą motywuje tem, że gubernatorstwo w Peczendze było ustanowione prowizorycznie ze względu na konieczność powierzenia organizacji władz tej prowincji odpowiednio wysokiemu urzędnikowi i że po spełnieniu tego zadania dalsze przebywanie tam tego gubernatora jest bezcelowe.

Budowę kolei od Rovaniemi do Petsamo uznano za rzecz dalekiej dopiśro przyszłości. Zajęto się natomiast intensywnie budowę traktów. W b.r. będzie ukończona budowa drogi z Virtaniemi do Nausy, długości 40 wiorst; w przyszłym roku będzie zbudowana droga z Virtaniemi do Ture i od Salmjärvi do Petsamo. W następnych latach będzie budowana droga między Nausi a Salmjärvi. Za kilka miesięcy będzie oddana do użytku droga gruntowa od końca zatoki Petsamo do cyplu Tryfon.

Rząd postanowił energicznie popierać kolonizację Petszengi przez osiedlanie tam rybaków fińskich.

Projektowana demonstracja komunistycznego związku młodzieży.

Na 4.IX. b.r. fiński związek młodzieży komunistycznej postanowił urządzić demonstracje z pochodem w dzielnicy robotniczej Helsinge fors. Organizatorzy demonstracji zwrócili się do tut. policmajstra z zapytaniem o jego stanowisko, na co otrzymali odpowiedź że policja ma rozkaz ~~przeciwdziałania~~ nie dopuszczenia choćby siłą zbrojną do demonstracji.

W. Attaché Wojskowy

Levanidze